

REVISTA DE CATALUNYA

ANY I

BARCELONA, 8 DE MAIG DE 1912

NÚM. 6

En el passatge de Rubén Darío

PER damunt la rivalitat de Barcelona amb l'element ciutadà de Castella, per damunt la qüestió catalana en lo que té d'enconat problema polític i social, nosaltres, per lo mateix que sentim una ansia cosmopolita i humana de civilització, acullim amb dalit les ocasions en que podem tributar a la vera i forta civilització castellana la nostra salutació fraterna de llatins. Barcelona, amarada de plutocratismes, breçolada pel tintineig argentí de les transaccions comercials, febrosa per la lluita del tràfec, té una gran sed de compensacions poètiques. Encara no ben penetrada del sentit de selecció, voldria, amb tot, dissenyar sobre les rases parets dels seus palaus novells el fresc de les seves victòries de república italiana. En els seus cenacles, tal volta més que a cap ciutat del món, troben sava vital pera llur creixença totes les noves direccions de l'ideal humà, fins en les follies més refinades que'ns venen de les metròpolis d'art. En termes vulgars, com me deia un amic, Barcelona es la ciutat que millor terreny ofereix a lo que nosaltres anomenem *cebes*. Hi haurà, si voleu, en tot això, un evident cas de *snobisme*, una certa cursileria de pervinguts; però demà pot nàixer d'aquest daler, d'aqueixa inquietut, un art nacional *qui dirigeixi*, en comptes d'esser *dirigit*, com una veleta, per les modes volanderes i efimeres.

Vull dir, amb això, que Barcelona, malgrat el seu nacionalisme, més aparent que real, es una ciutat prompta a totes les adaptacions, a totes les assimilacions, perquè té consciència de que creix encara, de que la seva educació se forma. El cas del Japó, i sobre tot el cas d'Amèrica, nacions obertes al gran occidentalisme europeu, són el cas de Catalunya. Per això els esperits representatius del vell castellanisme hostil a la renovació, com aquest brillant doctor Unamuno que, malgrat odiar el casticisme,

preconitza una mena de 2 de maig perenne contra el *boulevard* invasor, no poden *simpatitzar* amb l'afecció de la Catalunya verament intel·lectual i selecta. I, en canvi, per això també, té d'haver-hi una secreta simpatia entre Catalunya i aquelles altres nacions llatines qui han rebatejada la cultura tradicional en el refinament i el sentit aristocràtic de les metròpolis actuals: d'aquí les noves corrents entre Catalunya i Portugal, entre Catalunya i Amèrica.

Barcelona ha hostejat aquests dies al més representatiu dels hispano-americans d'avui: el gran poeta Rubén Darío, segurament el més alt dels qui escriuen ara en llengua castellana. Jo crec que la seva obra de mestre, de renovador, de *músic*, serà sols apreciada per les posteritats. Jo no sé trobar, com a líric, dins la literatura castellana, un poeta més fort que ell, a comptar desde'ls místics. Es, doncs, una figura històrica la qui es passada darrerament per Barcelona; es la nova encarnació de l'art castellà, nascuda a un cenacle de París.

Hi ha, en aqueix poeta, la fusió de tres elements: el castellà, l'americà, el parisenc; l'un representa la paternitat, l'herència; l'altre representa la joventut, la força; l'altre, en fi, representa l'esperit nou, l'educació, l'antorxa posada en les mans de la jova Amèrica. Imagineu l'energia combinada d'aquests elements, reagint els uns sobre'ls altres; la vigor masculina de la tradició espanyola; l'influència de la Nicaragua natal, treballada per les erupcions i cràter, al mateix temps, ont se formen les races aborígens amb els immigrants aventurers i durissims; i en fi, l'acció de les escoles parisines, en la disparitat polícroma que va dels parnasians als neo-romàntics, de Leconte de Lisle a Verlaine.

He anomenat Leconte de Lisle, com podria anomenar Heredia; aquests noms, també americans

d'origen, i singularment el segon, que es, ademés, espanyol de niçaga, són, a llur manera, casos paral·lels del de Rubén Darío; perquè ells aportaren a l'art francès una espurna de foc tropical, una bella flama d'exotisme; i la naturalesa rica de llurs temperaments va obrir-los a totes les adaptacions, desde l'helenisme més pur a la fogositat infantil de les literatures bàrbares, i a la ruda odissea dels conqueridors de l'or.

Rubén Darío, renovador de l'element poètic i també de l'element musical en la poesia castellana, representa en l'art espanyol un recomenç anàleg an el que significà Garcilaso com a aportador de la melodia italiana en la plenitud de la Renaixença; i aquesta Catalunya nostra, qui donà a Garcilaso, pera aquella gran obra, la companyia de Boscà, nom immortal únicament per això, té d'acullir amb una gran reverencia cavalleresca an el poeta qui personifica tota la fortaleza de l'art fratern castellà, sense màcula de rencunies polítiques. Ell retorna

ara a Amèrica, portant en l'eufonia mateixa del seu nom un símbol de la seva gloria. Amèrica, Espanya, França, canten al mateix temps en la seva estrofa; i hi ha en l'eco d'aquesta estrofa una barreja deliciosament demoníaca de mel i de verí, d'antiga austeritat i de pecat saborós de pampa indiana, d'estepa castellana i de gran món metropolità, a manera d'aquella monja que ell descriu en versos incomparables que posaré aquí com una salutació a l'amic dilectíssim i com el més bell final d'aquesta conversa:

Oh Sor María, oh Sor María, oh Sor María!
La mágica mirada i el continente regio,
¿no hicieron en un alma pecaminosa un día
brotar el encendido clavel del sacrilegio?
Y parece que el hondo mirar cosas dijera
especiosas y ungidas de miel y de veneno.
Sor María murió condenada á la hoguera...
Dos abejas volaron de las rosas del seno.

GABRIEL ALOMAR

El Renaixement i Catalunya

A PROPÓSIT DELS COLOQUIS FAMILIARS D'ERASME

Mentres els literats joves i molts dels vells se llancen a la lluita, acudint als Jocs Florals i a certàmens literaris, fent acte de presència en els Ateneus i concorrent a les penyes literaries, hi ha qui, com l'ilustre prosista don Josep Pin i Soler, treballa pacientment, calladament, apartat de tot burgit i reclòs en sa cambra d'estudi.

El senyor Pin segueix el seu lloabilíssim treball de posar vestidura catalana a les obres més senyalades dels més preclars humanistes. Ha publicat ja la primera serie dels Coloquis d'Erasme. Està a punt de sortir la segona serie, a la qual seguiràn notables treballs d'altres autors.

La REVISTA DE CATALUNYA, que s'honora amb l'amistat de l'ilustre novel·lista, autor de La

Familia dels Garrigues, pot avui, mercès a la galanteria i bondats del senyor Pin i Soler, oferir als seus llegidors les primícies de les notes preliminars de la segona serie dels Coloquis d'Erasme en català, en les quals se tracta, desde un punt de vista original, la qüestió del Renaixement i de la seva manca d'influencia a Catalunya:

Al donar avui aquesta segona serie de *Coloquis d'Erasme*, ens abstenim d'entrar en nous detalls biogràfics i bibliogràfics, dient senzillament a qui no hagi llegit les Notes Preliminars de la serie anterior, a qui ignori el lloc eminent que Erasme ocupà entre'ls promotors del *Renaixement*, que cerqui el *Breu Comentari* sobre la seva vida

i obres estampat com pròleg en la nostra traducció de l'*Encomium Moriae*, o encara millor que llegesca altres *Estudis* (tots de major mèrit) referents al personatge en qüestió, al seu temps i a les idees regnants a l'Europa culta mentres ell vivia.

I acabat el nostre comès de modestíssim escoliasta, ens permetem recomanar al benigne llegidor que no cerqui en eixos *Coloquis* coses que no hi vegeren reis i papes, prelats i doctors sapientíssims, dient-li que no s'aturi en lo que li semblin nicieses, pera blasmar-les; apreciant en canvi l'amplitut de criteri, l'originalitat, l'intens humanisme de que tots els *Coloquis* són meravellós exemple. Fent-ho així, obtindrà de llur lectura el que nosaltres hem obtingut de llur escriptura, un regal delectable; i si eixes traduccions d'obretes del Renaixement, si eixes *nugæ*, com deien els Humanistes, són de son grat, després d'un altre llibret d'Erasme: *De civilitate morum puerilium*, li donarem la traducció catalana de l'*Exercitatio lingue latine*, una colecció de *Coloquis* que'l nostre preclar polígraf en Joan Lluís Vives publicà en 1539, seguint l'embranchida erasmiana. L'*Exercitatio*, seguida del famós llibre de Thomas Morus: *De optimo Republicæ statu, deque nova insula Utopia libellus vere aureus*, etcètera, etc. (del 1516). *Coloquis* d'en J. Lluís Vives i *Utopia* de Th. Morus, precedits de copioses notes biogràfiques i bibliogràfiques.

Publicarem eixos llibrets celebèrrims, centenars de voltes estampats en totes llengües, perquè no'ls tenim encara en català, i no'ls tenim, per raons diverses... entre altres, perquè'l Renaixement, fomentat arreu per la presa de Constantinobla i l'escampament dels savis helenistes que hi residien, l'invenció de l'impremta, que posà'ls llibres en mans de tothom, el descobriment d'Amèrica, que esquinsà tantíssims vels, arrelà per tot amb major vigoria que no pas a Catalunya, car la nostra gent, que té la virtut d'esser tradicionalista, avesada a l'escolàstica, ja esdevinguda rutina, a l'art mig-eval, ja esdevingut gòtic-pobre, no tenint qui li parlés d'helenisme ètic o plàstic, se contentà dient que eren *gòthiques* totes les coses que li desplaïen (encara ho diu a les Balears, arca santa de bell catalanesc) sense tenir esma, però, de llançar-se en l'ample mar de les especulacions pre-cristianes.

El Renaixement arrelà a Nàpols, per l'alt esperit del nostre Alfons el Magnànim; a Venècia, pels savis helenistes que constituïen l'Academia de casa Aldo Manucio i els llibres que'ls Manucio estampaven; a Roma, per Nicolau V, protector dels orientalistes Lorenzo Valla i el cardenal Bessarione; a

Milan i Florencia, amb els Visconti i Mèdici, prop dels quals, qui després fou l'ilustre arquebisbe de Tarragona, don Antoni Agustín, havia acudit desde l'Universitat fundada a Bolonia pel cardenal Albornoz, i ont, protegit pel gran duc Cosme, publicà l'obra singular: *Ad Adrianum*, ont començà'ls *Dialogos de las Medallas*, obra magna de Numismàtica...

El Renaixement arrelà a les ciutats dels Països Baixos, sots l'ègida dels fastuosos ducs de la casa de Borgonya; a París, amb Lluís XII i François I; a Londres i Oxford, amb els dos Henrics VII i VIII; a Lisboa i Coimbra, amb Joan II (*El hombre*, com Isabel la Catòlica l'anomenava; prenent vigoria a Salamanca, Alcalà, L'Escorial, en temps de Carles V i de Felip II, perquè Nàpols, Venècia, Roma, París, Salamanca, Lisboa, Alcalà, L'Escorial eren llocs habitats per grans senyors, prínceps, ducs o reis i que a la nostra terra, perduda la seva personalitat, feta l'*Unió*, no hi romangueren ni reis ni savis, ni grans senyors ni prínceps; en altres termes: no hi havia riquesa.

Catalunya esdevingué un conglomerat de ciutats, viles i masíes, habitades, principalment, per menestrals i capellans de *caldereta*, per molta gent d'espardenya, pels *laboriosos catalanes* que s'han perpetuat fins als nostres dies, gent de virtuts individuals, casolanes; però sense representació colectiva, sense veu ni vot en els negocis mundials, i com conseqüència, sense participació en un moviment que era cosa exclusiva de *Persones distingides*, en el sentit de que'ls artistes, els lletrats, els savis, els Humanistes en general, eixits quasi tots de la classe plebeia, preferien distingir-se servint un sol Rei, ajudant a constituir un poder únic, ser súbdits del César, a ser-ho dels nombrosos Senyors que fins aleshores havien sigut amos de vides i terres...

I naturalment, Catalunya, sense la *gent distingida*, que se n'era anada a la Cort, no vegé, no podia veure l'empenta que'l Renaixement donava a l'enlairament de l'humil a regions fins llavors habitades per dret d'herència, per favor especial d'un dret diví, i no veient-ho, s'aturà, i d'altres pobles li passaren davant.

Cal doncs rescabalar-nos del temps perdut, essent cada dia més *Distingits*, més *Humanistes*, més *Renaixenços*; fent-ho tot amb senyoriu, no portant mai espardenyes com no s'ia pera anar de cacera... i encara!

Val més anar-hi a cavall, amb calçat de cuir fins als genolls, fermes esperons, fuet al puny, capell empennat i goços que lladrin.

J. PIN I SOLER

El mirador de la Rambla

AQUEST mes de maig es el moment d'alegría de la terra. Alegría en la mar que canta suau i que fa i desfà randes en les platges; alegría en els parcs, ont s'obren els vanos sumptuosos dels paons; alegría per les parets rurals, assaltades per les glicines; alegría en els escots presumits de les moces; alegría en els trajos blancs de les núvies i de les noietes que fan la primera comunió; alegría en les festes, del dia primer pera'ls assalariats, del dia dos pera'ls patriotes espanyols i els buròcrates, del dia tres pera'ls que estimen les roses de la Santa Creu, del dia quatre pera'ls patriotes catalans i els poetes...; alegría en el cel i en la terra, perquè arreu canta un rossinyol el goig del niu penjat en les branques florides.

I es també'l moment de l'alegría de la Rambla. Sembla en el mes de maig una avinguda regentada per Epicuri. Sota les teles lleus, se presenten totes les carnalitats, i elles, que ho saben, fan del seu còs, amb picardíes habilidoses, un sonet de l'Aretí. Les flors s'amunteguen en les taules, amb teoríes policromades, carnesos i humides. Un se les sent en la carn les flors de maig de la Rambla. Sobre tot a la nit, quan cau damunt d'elles la llum espectral dels voltàics. Voldríem besar-les com a boques de dòna tardorenca, doctora en ciències d'amor i de vici, enfonsar-nos en un bany de pètals i els ulls tancats, fruir tota la misteriosa sensualitat de les roses, complint l'ansia lasciva d'en d'Annunzio: «que la rosa blanca i la vermella siguin pera'l meu desig...»

Conten que un dia, l'Angel Ganivet, després de llargues jornades oficinesques, sortí al camp, i tal fou la seva joia, que començà a córrer i a cridar i a fer que'l sol i l'aire li correguessin per la pell. Cansat de córrer, s'ajassà, i com si fos el fruit més dolç de la terra, menjà herba, l'herba santa que era ànima d'aquella vida que sentí en la seva, com el sol i l'aire i les montanyes i les veus llunyanes i els aucells que lliscaven per l'atzur. En aquella herba d'en Ganivet, hi hauríen diminutes roses del camp. Doncs quan un va o ve del treball, en les hores matineres, quan marxa cap a casa, amb l'amargor de la nit viciosa o surt d'ella pera passejar com un sant home, al trobar-se amb les toies de la Rambla, com en Ganivet, menjaría roses. «Quan esteu trist o capficat, pugeu a la montanya i veureu quina serenitat hi trobareu!», me deia un dia en Corominas. Sí, sí, la montanya; però tots aquells que tenen un dolor o una inquietut maligna, o bé ofrenen a Venus i a Bacus, percibint l'angunia de la materia cansada, en les florals fileres de la Rambla hi trobaràn no sé quin inefable descans, el mateix que deuen fruir els pecadors que en un moment sentimental colliquen al costat de la verge d'una vella capella o en l'altar d'una casa pairal ont hi han unes noies maques que després ho sabran, uns poms de flors cullides per les bardices o en el jardí de la casa.

Per totes aquestes coses, perquè'm sento les roses en la carn, perquè també les he posades sota una verge en una casa pairal, com si escrivís un madrigal pera les noies garboses de la casa que després ho sabrien, no tinc pera'ls minyons que circulen presumptuosos per la Rambla, amb el clavell al trau, cap calificatiu depriment. En ells també hi ha una mica d'aquella santa passió d'en Ganivet que'l feu, famolenc vital, menjar-se una partícula de naturalesa.

Hi ha tot un poema d'amor envers la Rambla en *Els Segadors* que ara's canten. Un dia, quan el miting de la Sala Imperi, arribaren fins a la plaça de Catalunya; a la tornada de l'Orfeo Català, caminaren, Reforma amunt, paralelament a la Rambla, i el diumenge ressonaren ja en el carrer d'Escudellers. Es com si encara no's consideressin prou dignes de trepitjar-la, veient-se febles. La rondèn, la festegen, la guaiten; mes davant d'ella, reculen. Abans, pera que una protesta o un amor adquirís fama, se marxava cara a la Rambla, immediatament, sabent-se que aquesta portava la consagració. Ara no, perquè *Els Segadors* se canten com una reconquesta, i les reconquestes mai són súbites. *Els Segadors* ja són a la terra d'Aaran, a la vista de la terra promesa. Quan plantin els peus a la Rambla, el fet serà efemèrides en dies futurs. I pressentim que s'apropa la violència d'*Els Segadors*, després d'haver fracassat el seu romanticisme. Els versos d'en Maragall poden esser profecia. En els crits d'*Els Segadors* donats davant de *La Veu de Catalunya*, «hi ha un crit de renaixença, entre perills».

Tothom ha dit la seva sobre en Rubén Darío: la comtesa del Castellà, en Frederic Rahola, en Miquel S. Oliver, en Pompeius Gener, l'Eugeni d'Ors... Avui, en aquestes planes, la diu l'Alomar. En lloc he vist comentada la nacionalització argentina d'en Rubén Darío, deixant la seva patria, Nicaragua. Però, ¿perquè'l més gran poeta en llengua castellana no s'ha nacionalitzat espanyol? ¿Perquè no ha fet el present del seu esperit al seu verb? ¿Perquè ell, que porta plenitud de delicadesa, a l'abandonar la terra nadiua, no's refugia en la raça i en la llengua castellanen i en la vella mare Espanya?

MARIUS AGUILAR

El clergat català

DESDE MADRID ENVIEN A CATALUNYA PRELATS ANTICATALANS

Jo tinc un gran respecte pel clergat català, l'únic que xampurreja el llatí, que es complidor i que es cast, de tots els clergats de les terres ibèriques. El portuguès s'ha lliberalitzat, s'ha republicanitzat, constitueix família i fins arriba a glorificar l'obra legislativa de l'Alfons Costa, la llei de separació de l'Església de l'Estat, desobeint les ordres de Roma. L'espanyol es molt de la màniga ampla, un planter de funcionaris, fuig de la teologia i's familiaritza amb l'infern i amb els camins que hi menen. Però el català, de rector per avall, serva encara pels pecats capitals i pel dogma, tota l'integral temença dels temps heròics de l'Església perseguida.

Ara, de rector per amunt, ja es tota una altra cosa. La noble ambició pera conseguir les dignitats eclesiàstiques obliga els clerges a certes contemporitzacions; aixís, mentres el clergat parroquial es carlí, els capítols i els bisbats tenen preferències dinàstiques. Hi ha canonge i àdhuc bisbe, canalejista o moretista, i fins melquiadista.

I això no pot esser indiferent als catalans de deria patriòtica. Jo, entre un bisbe i un governador civil, no hi sé veure diferència: són ambedós representants del centre. I si no, fixem-nos en la costum i l'orientació governamental que fa els bisbes pera les sèus catalanes. Barcelona, Solsona, la Seu d'Urgell, Girona... tenen bisbes d'esperit anticatalanista; per alguna cosa el centre va portar-nos-els. El Dr. Laguarda, no sols no sent el nostre patriotisme, sinó que procura perseguir-lo: es valencià.

Dies enrera varen demanar-li l'altar de Sant Jordi pera celebrar-hi un casament. Un diputat provincial catalanista, l'amic Sansalvador, s'hi volgué casar; un altre diputat provincial, lerrouxista, en Guerra del Río, diuen que també vol casar-s'hi. El bisbe s'hi resistia a donar el permís.

— Perquè l'altar de Sant Jordi es un altar polític — digué el doctor Laguarda.

I sort que'l seu interlocutor va replicar-li a temps:

— I encara que ho fos. Vostè l'altre dia va presidir una festa jaumista.

Heus-aquí com s'ha salvat el brau cavaller Sant Jordi de l'ostracisme en que'l vol fer raure el prelat barceloní.

Un altre bisbe valencià es el doctor Benlloch. El capiu tot el maquiavelisme dels governs centrals

al portar-nos bisbes valencians a Catalunya? Oh! Jo encara recordo els incidents d'aquella nostra pretesa anada a Valencia i tinc present la menaça dels valencians de rebre a trets els catalanistes portadors de la corona destinada al monument del Rei Jaume I; i he contemplat entristit l'obra fratri-cida dels qui han volgut oposar a Valencia l'esperit amical i franc de Barcelona...

Quan el doctor Benlloch era bisbe de Solsona, va trobar-se a la parroquia de Riquer, del seu bisbat, amb un habillíssim fotògraf barceloní qui reproduïa un preciós altar barroc, un dels tant profusos altars barrocs que enriqueixen Catalunya. El bisbe interrogava el fotògraf, en castellà, i el fotògraf responia, en català, a les preguntes del bisbe. Ni l'un ni l'altre se desdien, fins que'l prelat, amb sorna:

— També sou dels del ceballot, vos? — va replicar-li.

L'arquebisbat de Tarragona està *sede vacante*.

A Roma volen fer-hi anar l'actual bisbe de Vich, el savi doctor Torras i Bages; a Madrid, no'ls plau el candidat, per massa catalanista; tenen por de la seva influència sobre'ls bisbats i àdhuc el clergat de Catalunya. Jo no crec que'l bisbe de Vich, per altra banda, vulgui abandonar el seu bisbat: es un home malalt, digne de consideracions i de repòs. A la consulta de Roma, oferint-li la sèu tarragonina, segurament el doctor Torras i Bages respondrà, com temps enrera que'l volien traslladar a Barcelona, enviant a Pius X una relació de la seva malaltia...

També's diu si nomenaràn bisbe de Solsona al canonge jaumista barceloní doctor Mas. Endemés, el carlisme — després de la beligerància política que li donaren els regionalistes — pren a Catalunya una rara revifalla. Aquesta es l'obra fatal dels novells dinàstics catalans: l'haver ressucitat el carlisme i el dinastisme a Catalunya, en la seva suïcida fal·lera de combatre tota l'actuació lliberal o republicana catalanista. La Lliga morirà a mans de carlins i caciquistes, que no li agrairàn pas el sacrifici que ha fet d'al·letar-los maternalment quan el poble els tenia presoners i allunyats de tota convivència política.

I. RIBERA I ROVIRA

Lo que es el Sindicalisme

Molt se parla a Catalunya de les tendències sindicalistes que en aquests darrers anys han vingut a renovar el moviment obrer mundial. Però es el cas que'l sindicalisme es ben poc conegut entre nosaltres. Els obrers sols ne coneixen algunes baixes aplicacions de violència. I els intel·lectuals veuen, erradament, en els escrits d'en Georges Sorel l'exposició dels principis sindicalistes. Les idees d'en Sorel són com un antecedent del sindicalisme i tenen amb aquest alguns punts de contacte. Però estan molt lluny d'esser-ne l'expressió i la teoria. Així està avui en Sorel fora del sindicalisme revolucionari. El veritable teoritzador del sindicalisme, el seu més pregón i equilibrat defensor, es Hubert Lagardelle, el jove director de la revista *Le Mouvement Socialiste*. A continuació tradim un treball d'en Lagardelle, en el qual s'explica amb admirable precisió, amb claretat i amb concisió extraordinària el ver sentit i els caràcters del sindicalisme:

I. *Si la lluita de classe es tot el socialisme, pot dir-se que tot el socialisme està contingut en el sindicalisme, ja que fora del sindicalisme no hi ha lluita de classe.*

La lluita de classe implica una ruptura total entre el proletariat i la burgesia, es a dir, entre dos móns que tenen de la vida una noció contrària. Suposa que la classe obrera, animada per un esperit permanent de revolta contra'ls amos de la producció i de la política, ha arribat a isolar-se en els seus quadros naturals i a crear-se amb totes llurs peces unes institucions i una ideologia propies. Solament amb aquesta condició el socialisme de la lluita de classe concibeix com a realitzable el pas d'una societat asservida a una societat lliure.

Doncs bé: aquest doble moviment de negació del present i de preparació de l'avenir, les dugues formes extremes del socialisme tradicional — el socialisme parlamentari i el socialisme anarquista — han estat impotents pera realitzar-lo.

El socialisme parlamentari — tant sota els seus aspectes revolucionaris com reformistes — ha viscut de l'il·lusió que'ls partits són l'expressió política de les classes i que aquestes darreres troben en el Parlament el mecanisme registrador de llurs forces respectives. Però l'experiència ha demostrat que'ls partits, lluny d'esser el calc de les classes, són una barreja heterogenia d'elements emmanllevats a totes les categories socials, i que tampoc hi ha relació entre l'influència política dels partits socialistes i la potencia real de la classe obrera. De fet, no sols el socialisme parlamentari no ha operat una escissió irreductible entre'l proletariat i la burgesia, sinó que ha devingut un dels factors constitutius de l'Estat i un dels agents de l'acció *solidarista* de la democràcia.

El socialisme anarquista, a pesar de ses audacio-

ses revoltes, no ha tingut de les classes i de la lluita de classes una concepció clara. En el seu desconeixement de les coses de l'economia, s'ha adreçat a tots els homes indistintament i ha dedicat el seu principal esforç a la reforma individual pel procediment il·lusionari de l'educació literària, racionalista i científica. Però la negació sentimental i abstracta del principi d'autoritat i de l'Estat, es incapaç de reduir la força opressora de tots els poders de coacció, que no poden esser eliminats més que per les creacions concretes del proletariat revolucionari. Així ha succeït que molts anarquistes, carregats de cultura ideològica i de superstició llibresca, s'han nodrit, sense saber-ho, de la substància intel·lectual de la burgesia i s'han lligat per la comunitat d'idees al món del qual se separaven per l'energia dels actes.

El sindicalisme, al contrari, pren la classe obrera en ses formacions de combat. La considera com la sola classe que pot, per les condicions de la seva vida i les afirmacions de la seva consciència, renovar el món, però amb la condició que resti estrangera respecte la societat burgesa. Pren els productors en els quadros mateixos de l'obrador i dels agrupaments que'n són perllongació: sindicats, federacions, borses de treball, etc., i organitza llur revolta contra l'autoritat patronal; negant el poder i la llei, enriquint de funcions les institucions obres, el sindicalisme deslloriga l'Estat i el despulla de llurs prerrogatives; per medi de la vaga i de la propaganda a favor de la vaga general, destrueix, hora per hora, a fur i a mesura que's produeix, l'obra mentidera de l'unió de les classes que persegueix la democràcia; dona cos, en fi, a les idees específiques del proletariat, es a dir, an aquest conjunt de sentiments jurídics nascuts al bo de la lluita, i que constitueixen la base del dret nou, del dret d'una societat sense amos.

La ruptura es aquí total; la lluita de classe es perfecta. Cap dels valors tradicionals pot sobreviure an aqueix treball de destrucció progressiva. Tenim així davant una classe que no utilitza més que les seves adquisicions i que es moguda per una formidable voluntat de potencia. Creu que es ella l'únic artesà del seu destí i que no té altre protector que ella mateixa. Ont pot trobar-se una força revolucionària més activa?

II. *Els ambients nacionals més favorables al desplegament del sindicalisme són aquells ont*

les condicions històriques i polítiques permeten la més gran exaltació revolucionària del proletariat i la seva escissió amb les altres classes.

No es un accident històric lo que ha fet nàixer el sindicalisme a França. Hi havia com una predisposició de l'ambient nacional. La realització del ple règim democràtic, que ha donat als partits socialistes lliure accés al poder i que ha creat per fi l'Estat popular, per força havia d'obrir els ulls als proletaris. Desde'l dia en que han vist incorporar-se a la societat oficial els partits que preconitzaven la revolució i també desde'l dia en que han vist que'l govern democràtic, objecte de llurs més amplies esperances, era idèntic e igual a tots els governs, en el sentit de que no modificava gens les relacions de les classes; desde aqueix dia han romput amb la democràcia i s'han atrinxerat en llurs organitzacions. Però sense les tradicions revolucionàries del nostre país, les quals fan vibrar l'home del poble a l'anunci de tota empresa heròica, el sindicalisme no hauria pot-ser revestit aquest caràcter guerrer que manté encesa la seva flama i li comunica una tant alta virtut. I lo mateix pot dir-se de l'Itàlia: si'l sindicalisme ha pogut posar-hi les seves primeres arrels, es que també's tracta d'una democràcia d'evolució molt avançada, i que té orígens revolucionaris.

Però no hi ha cap dogma que estableixi que'l sindicalisme sols pot desenrotllar-se en les democràcies animades de records èpics. La Rússia, que està en els antípodes de l'organització política de la França i de l'Itàlia, ja comença a esser agitada per un jove moviment sindicalista revolucionari. Es que allí, amb una altra força que en les nostres democràcies llatines, les tradicions heròiques són vives i s'alimenten cada dia amb les peripecies de la més tràgica de les lluites. La massa obrera té l'habitud de l'acció i del sacrifici, i's troba naturalment a l'alçada de les més grosses tasques.

En canvi, les feixugues masses del socialisme alemany no estàn en disposició de pendre tals impulsos. El mateix paper reaccionari que l'Alemanya imperial representa en l'Europa moderna, pot dir-se que la Social Democràcia el representa en el socialisme contemporani. Es la mateixa pesantor dogmàtica, la mateixa por de tota llibertat, el mateix fetitxisme de l'autoritat. Però, en veritat, ont podria haver prè el proletariat alemany aqueix gust de la lluita, sense'l qual no hi ha sindicalisme? A l'Alemanya no existeixen tradicions revolucionàries capaces de comunicar al poble aspiracions incoercibles envers l'independència: al contrari, tot, en l'ambient nacional, tendeix sistemàticament a trencar el lliure impuls de l'individualitat i a

tancar-la en els quadros rígids d'una organització saviament autoritaria.

Per això assistim a la ruina de l'antiga dictadura de la Social-Democràcia alemanya i veiem desplaçar-se el centre d'irradiació del pensament socialista. El fogar de vida ara es per tot arreu ont un proletariat jove i ardent reivindica el dret a l'acció creadora, i sembla haver deixat per sempre el país de les escolàstiques mortes.

III. *El sindicalisme es void de tot utopisme, en el sentit que subordina el seu triomf a tot un conjunt de condicions prèvies, i que, tot esperant, representa en el món un paper renovador.*

Prou dogmes i fòrmules; prou discussions vanes sobre la societat futura; prou plans compendiosos d'organització social. En lloc d'això, cal un sentit de la lluita que s'aviva per la pràctica, una filosofia de l'acció que dona el primer lloc a l'intuïció i que proclama que'l més senzill obrer que's troba en el combat sab més que'ls més abscons doctrinaris de totes les escoles.

Dintre una tal concepció no hi ha lloc pera'ls somnis utòpics que anuncien a data fixa el capgirament de la societat. Però'ls productors que prenen part en la lluita sindicalista saben per instint que no's realitzarà cap canvi fora de la llur voluntat i de la llur organització, i que les creacions espontànies de la vida seràn sempre més riques que les més meravelloses invencions dels fabricadors de sistemes. N'hi ha prou amb que les facultats guerreres del proletariat estiguin sens treva despertades i que no perdi mai l'energia aventurera que fa els conqueridors.

Per aquesta exaltació de les forces vives de la classe obrera, per aquesta crida als sentiments més emocionants de la persona humana, el sindicalisme torna al socialisme el paper civilitzador que havia perdut. Per tot arreu ont les idees noves han aparegut, s'ha produït com un rejuveniment del pensament socialista i com un clar despertar després d'un sòn dogmàtic. Aquest buf de primavera nova ha de tornar la confiança als socialistes que, sense esperar massa, no desesperen pas.

HUBERT LAGARDELLE

L'immigració en els Estats Units

EN el diari alemany *Frankfurter Zeitung* i en el francès *L'Action*, hem llegit darrerament uns sugestius estudis sobre l'immigració en el Nordamèrica, que volem resumir en aquestes planes, per creure-ho d'especial interès.

La corrent immigratòria ha seguit sempre en els Estats Units una progressió contínua, fora d'algunes rares excepcions. Es a Nova-York ont s'adreça la majoria dels emigrants, que hi arriben per eixams de tots els països.

D'ONT PROCEDEIXEN ELS IMMIGRANTS

Fins fa poc temps, arribaven principalment d'Irlanda, d'Escòcia, d'Anglaterra, d'Alemanya, dels Estats escandinaus i de la Xina. Les races anglo-saxona i germànica donaven elles soles, per terme mig, les quatre quintes parts de l'immigració anyal, mentres que'ls pobles de raça llatina no duïen als Estats Units més que un feble contingent, puig llurs emigrants se n'anaven cap a les regions de l'Amèrica del Sud.

No hi ha país del món que no contribueixi, per l'emigració, al poblament de la gran República nord-americana. En les llistes d'immigrants s'hi troben grecs, turs, japonesos, alarbs, àdhuc islandesos. Els xinos arriben a San Francisco a milers, a pesar de les mesures d'excepció decretades pel govern i de les violències exercides contra ells pels habitants del país.

D'aqueixos immigrants, un terç, poc més o menys, resta a Nova-York; un quart s'escampa pels tres principals Estats agrícoles de l'Oest: l'Illinois, l'Ohio i el Wisconsin; un vuitè s'en va cap a la regió industrial i minera de la Pensilvania, i el reste cap als Estats del Nordest o als territoris del Missuri; es molt petit el nombre dels que s'adrecen al Sud.

UN CANVI NOTABLE

Però heus-aquí que de pocs anys ençà s'ha produït un canvi notable en la corrent immigratòria. Mentres l'afluència d'immigrants germànics minva, l'afluència d'immigrants llatins augmenta en proporcions considerables. Els italians són actualment el principal element de l'immigració. Una estadística oficial publicada darrerament a Nova-York dona el nombre d'emigrants dels diferents països desembarcats als Estats Units durant l'any de 1911. Són 54,701 els alemanys contra 27,412 italians del Nord i 138,467 italians del Sud.

La *Frankfurter Zeitung*, que reproduïx aquestes xifres, publica a continuació el nombre dels analfabets de les diverses nacions que dona l'estadística esmentada: 2,698 alemanys contra 68,313 ita-

lians del Sud i 21,590 polonesos. El periòdic alemany diu amb menyspreu que aquests últims nous elements de la població dels Estats Units són «material d'escàs valor». Fa remarcar també que'ls italians del Sud constitueixen ells sols prop de la mitat — i amb els polonesos més de la mitat — del nombre total d'immigrants analfabets, i afegeix que al Nordamèrica se demana que sigui deturada, al menys momentaniament, aquesta afluència immigratòria.

CONTRA ELS IMMIGRANTS ANALFABETS

Pera obtenir tal resultat se preconitzen diversos medis. El més senzill seria, naturalment, prohibir d'una manera general l'immigració dels analfabets. Són força els qui reclamen aquesta mesura de molts anys ençà. Anys enrera el Congrés federal acceptà un projecte de llei en dit sentit, però el president Cleveland hi posà el veto, per creure — i no sense raó — que res impideix a un home sense instrucció el devenir un digne i útil ciutadà. Un altre medi consistiria en prohibir completament, durant 5 o 10 anys, l'immigració procedent d'un país determinat. Una prohibició així sols podria aplicar-se a l'Italia, i tindria ben poques probabilitats de que fos adoptada.

Sembla que's prepara actualment un projecte de llei que conté una serie de disposicions vexatòries relatives a les companyies de navegació, a fi de que exerceixin una estricta vigilància sobre'ls passatgers i de que's pugui impedir el desembarc d'aquells que siguin *undesirables* (no desitjables).

ALTRES CANVIS INTERESSANTS

Fa observar la *Frankfurter Zeitung* que, entre'ls immigrants actuals, molt pocs aprenen l'anglès, mentres que'ls d'abans no tenien cap dificultat pera aprendre'l, ja que si la llur llengua no era l'anglesa, tenia amb ella moltes coses de comú. Un altre canvi consisteix en el fet que abans anaven als Estats Units famílies enteres, mentres que ara són principalment homes els que hi van, i un terç dels mateixos s'entorna a Europa, la gran part pera quedar-s'hi definitivament. Es interessant el detall de que'l nombre d'immigrants que's fan naturalitzar als Estats Units ha disminuït fortament.

Els fenòmens de que acabem de parlar modificaran, pot-ser d'una manera profunda, la creixença de la República nordamericana, ont tanta importància té la barreja de races produïda per la formidable corrent immigratòria que la ve inundant.

L. B.

INTERVIUS & INFORMACIONS

CONVERSA AMB EL DOCTOR VOGEL

L'home i l'obra. = Quina impressió li ha fet Catalunya? = El català a Alemanya. = Elogi de la Víctor Català. = Més traduccions

L'actualitat ens imposava aquesta intervieu d'avui. El doctor Eberhard Vogel, il·lustre amic de Catalunya, vingut d'Alemanya pera presidir els nostres Jocs Florals, no podia deixar de passar per les planes d'aquesta REVISTA, il·lustrant-les, prestigiant-les i fent-les interessants amb alguna cosa seva.

El doctor Vogel es, en el físic, un perfecte tipus germànic: bona alçada, macís, rosat de pell, ulls clars i pèl tirant més a la coloració de la palla que no pas a la rosor forta del blat. Intel·lectualment també ens sembla un alemany: es un gran estudiós, un meritíssim rebuscador, ple de perseverància i de *esprit de suite*. No sembla tenir la vivacitat llatina, ni la nostra exuberant facundia; en canvi, posseeix la voluntat i la disciplina propies de la gent del Nord.

Ell mateix ens completa el seu retrat moral, dient-nos:

—Jo no soc pas un savi, ni un erudit; sinó un treballador, un obrer de la ciència.

Davant la seva obra, un podria corretgir la modestia del doctor Vogel, dient:

—Un obrer, sí; però un obrer ple de mèrit i d'intel·ligència. Un obrer que ha creat nombroses obres i que ademés es un mestre en l'art difícil de la traducció.

Perquè'l doctor Vogel ha publicat desde'l 86 sis llibres originals, ademés de gran nombre d'articles sobre filologia i pedagogia: ha traduït quatre obres de l'alemany al castellà; dues del castellà a l'alemany (*El Escándalo*, de l'Alarcón, y *Halma*, d'en Pèrez Galdós), i quatre del català a l'alemany (*Sots ferèstecs*, d'en Casellas; *Solitut*, de la Víctor Català, i *Revolta* i *Per la vida*, d'en Pous i Pagès). Sent una veritable afició a les traduccions. I es que té realment el doctor Vogel una meravellosa qualitat d'assimilació i de compenetració amb l'ànima i l'ambient i el pregón sentit de l'obra traduïda.

Aquest es l'home a qui, en nom de la REVISTA DE CATALUNYA, vaig demanar una intervieu i que amb

tota amable deferència se prestà al meu molestós interrogatori.

—Jo voldria saber, amable doctor, l'impressió que li han fet Barcelona i Catalunya,—començo per preguntar.

—Ah! magnífica, magnífica. Jo li haig de dir que sempre m'agrada el seu país i sempre'l trobo per demés interessant. Però aquesta vegada he pogut notar uns símptomes nous, uns afanys nous de superiorització, i ademés, en aquest camí, ja algunes realitats. Per exemple: l'Institut d'Estudis Catalans, que tant de bé farà a Catalunya; l'Institut pera la Cultura de la Dona, tant ben montat i tant ben orientat, i sobre tot, aquest Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de l'Indústria, ont he pogut veure — com en la pròpia Alemanya! — als joves socis exercitar-se en gimnasia i jocs atlètics, al costat mateix de les nombroses i ben servides classes mercantils.

Aquí una pausa, com recullint idees disperses. Després afegeix el doctor:

—Ara, en un orde més general, no pot esser més interessant aquesta terra, ni més agradosa la vida en ella. Aquesta Barcelona reuneix lo típic amb tot el seu encís, a lo modern amb tot el seu confort. Jo encara n'hi trobo a faltar de coses científiques i'm dol que se n'hagin de sacrificar algunes al progrés material. I després, aquest sentiment artístic que té tot aquí, desde la soperba maisó del ric, fins als esplais de l'obrer. El mateix tipus català que he pogut veure en unes breus excursions per la vostra terra, me sembla d'una graciosa harmonia i d'una plàstica forta i bella alhora. Si no fos per allò de les comparacions, ara jo n'establiria amb altres tipus peninsulars que he vist, als quals porta'l català gran ventatja.

Desvía un xic la conversa, desitjós de recollir dats i coses concretes.

—I que me'n diu, doctor, de les traduccions catalanes que ha donat a conèixer a Alemanya?

—Totes han tingut un gran èxit, especialment *Solitut*, de la Víctor Català. Estàn encara'ls quatre llibres que he traduït, en sa primera edició; però no dubto que tots arribaran a la segona, i això que se

n'ha fet de cada un una tirada de 2,000 exemplars, que es molt per una obra traduïda. Les cases editorials són de les més importants del meu país, lo qual prova que a la literatura catalana se li dona una gran consideració i estima.

—I les crítiques, què n'han dit d'aquestes obres?
— torno a demanar.

—Les han tractades molt bé, molt bé, i són a dotzenes els diaris que n'han parlat. Ara vull traduir-li un fragment de lo que digué la *Frankfurter Zeitung* (*Gazeta de Francfort*) de la *Solitut*, de la Víctor Català; vull traduir-li, perquè aquí no es conegut, puig l'autora no s'ha cuidat de fer conèixer de ningú les crítiques que jo li vaig enviar. Diu així: «Conceptuem an aquesta dòna — la Víctor Català — com la primera escriptora que avui hi ha a Europa.»

L'ilustre catedràtic ens fa aquí un calorós elogi de *Solitut*, pel seu valor moral, humà i literari. Jo comparteixo l'admiració del doctor Vogel i refermo l'apologí, que he de passar per alt aquí, per no allargar massa aquest article.

Fem a l'eminent catalanòfil una nova pregunta:

—I el català, a Alemanya, en quina consideració està?

—Avui ja es bastant conegut. Les meves traduccions hi han ajudat sens dubte; però més que res, l'obra d'en Guimerà *Terra Baixa*, posada en

òpera pel mestre Albert. Aquesta òpera ha tingut un èxit extraordinari, immens. Li diré que en la darrera temporada fou posada més de siscentes vegades. Jo he lograt que dessota'l títol s'hi posés «Obra catalana de l'Àngel Guimerà». Després, el meritíssim professor Schädel, estudiant el català i ensenyant-lo, i un altre jove professor, en Rainar Marx, fan allà un gran bé a Catalunya.

Preguntem al doctor Vogel, pera acabar, si té alguna altra obra catalana en preparació.

—Penso publicar el segon volum del diccionari, que dedicaré an en Prat de la Riba, i un manual de la llengua i literatura catalanes, amb una bibliografia, fragments de literatura i articles de diaris catalans. Després publicaré un llibre d'impressions d'Espanya, dedicant una part important a tractar de Catalunya, i entre mig de tot això traduiré la *Marguerideta*, de l'Apeles Mestres, i segurament *La vida i la mort d'en Jordi Fragonals*.

Agraeixo al doctor Vogel la seva devoció per les nostres coses, i'n prenc comiat, remerciant-li además les informacions tant gentilment donades. Al tancar aquest article, vull dir-li además la meua admiració a la seva obra de divulgació del català i la meua cordialitat pel bé que fa a la Patria Catalana.

CLAUDI AMETLLA

NOTES & FETS

Els nostres estimats subscriptors i lectors hauràn de perdonar-nos el retràs amb que surt el present número. Hem organitzat aquesta setmana el nostre treball tipogràfic i de moment això ens ha retrassat la feina normal.

Però precisament aquesta organització ens permetrà d'aquí endavant publicar els números amb tota puntualitat, de manera que desde la setmana entrant la REVISTA DE CATALUNYA quedarà llesta el dimars al vespre i apareixerà a l'endemà, dimecres, al matí, en qual dia arribarà també a fora de Barcelona.

Com ja avançarem fa algunes setmanes, la nostra REVISTA utilitzarà molt aviat en algunes de les seves seccions un tipus de lletra més petit que'l que ara emplea en general, obtenint així un considerable augment de cabuda i, per lo tant, de text.

Pera les nostres seccions de poetes i prosistes catalans tenim en carter a abundós original, que anirem donant als nostres subscriptors i lectors a mesura que l'espai ens ho permeti.

Tant bon punt disposem de més cabuda, per efecte de la combinació ja explicada, les aludides seccions serán rigorosament setmanals.

Preguem an aquells qui rebin aquesta REVISTA i no desitjin esser-ne subscriptors, se serveixin retornar-la o indicar-ho al repartidor.

Aixímateix preguem als corresponents i paqueters que encara no ho hagin fet, se serveixin comunicar an aquesta Administració si desitgen seguir rebent la nostra REVISTA, i, en cas afirmatiu, el número exacte d'exemplars que volen rebre-n.

Els subscriptors de fóra de Barcelona poden enviar l'import de la seva subscripció a la REVISTA DE CATALUNYA en la forma que els sigui més còmoda.

Els preus de subscripció, per trimestre, són: Catalunya, 2'50 pessetes; Espanya, 3 ptes.; Portugal, 4 ptes., Extranger, 6 ptes.

POLÍTICA EXTRANQUERA

LA NOVA FASE DE LA GUERRA ITALI-TURCA = LES ELECCIONS MUNICIPALS A FRANÇA

L'acció naval italiana en el mar Egeu ha revifat l'interès de la guerra itali-turca. A la Tripolitania la lluita, malgrat esser sagnanta, ha prèss una monotonía que li lleva l'interès que de bon començament despertà. Per altra part, aquesta nova fase de la guerra està plena de perills i d'incògnites. El tancament dels Dardanel·ls tingué ja una ressonància mundial. I la recent ocupació de l'illa de Rhodes pels italians ha produït sensació a tota Europa.

Pera aquells que no coneixen, ni poc ni molt, els secrets de les cancelleries i les gestions diplomàtiques de les darreres setmanes, es difícilíssim trobar el significat i l'explicació de lo que ara en la guerra itali-turca està passant.

Quan l'atac de l'esquadra italiana a les costes turques motivà el tancament de l'estret dels Dardanel·ls, els comentaris de les premsa europea decantaven a creure que l'Itàlia obrava sense l'aquiescència de les potències i que aquestes no veien amb bons ulls la nova direcció de l'ofensiva italiana. Heus-aquí, però, que Turquia ha tornat a obrir els Dardanel·ls a la navegació, sense que l'esquadra italiana hagi desaparegut del veïnatge d'aquelles aigües. Això sembla indicar que la situació d'Itàlia es sòlida desde'l punt de vista internacional.

L'ocupació de Rhodes ho ve a confirmar. L'Itàlia ocupa les illes turques del mar Egeu davant l'actitut consentidora de les potències.

Tot això fa l'efecte de que Turquia, diplomàticament, s'ha quedat sola. No troba protecció eficaç, i l'Itàlia pot desplegar sense entravancs la seva acció. Es evident que les potències voldrien que la guerra acabés mitjançant el reconeixement per part de la Turquia de l'anexió de la Tripolitania i de la Cirenaica a Italia. I com que la Turquia no vol cedir, les potències l'abandonen.

No obstant, l'ocupació de les illes de l'arxipèlag pels italians complica extraordinàriament la qüestió, sobre tot desde'l punt de vista internacional. Seguint Italia pel camí emprès, les potències no poden trigar a intervenir. Molts creuen que'l govern de Roma s'ha proposat exercir pressió sobre les potències pera que aquestes obliguin a Turquia a ajupir-se davant la menaça italiana. El diari romà

La Tribuna, en un article d'aspecte oficiós, ho desmenteix, assegurant que sols vol fer-se pressió sobre Turquia. «Hem anat al mar Egeu — diu el susdit diari — pera realitzar-hi una acció militar i no una diplomàtica.» Però afegeix a continuació: «Es cert que l'una pot derivar de l'altra, mes se tracta d'una conseqüència indirecta, de la qual no podem esser ni els autors ni els responsables.»

La premsa anglesa i la francesa, en general, critiquen l'ocupació de Rhodes. Alguns diaris alemanys fan responsable de lo que succeeixi a Turquia. La *Gaceta de la Creu*, de Berlín, periòdic de tendències conservadores, s'expressa així: «Si la Turquia s'entocudeix en mostrar-se intransigent i's nega a pactar una pau honorable, perdrà per sempre més les illes del mar Egeu.»

Els resultats del primer torn de les eleccions municipals franceses demostren en la política de França una situació estacionària. Els partits venen a quedar en la mateixa situació d'abans. A París tot ha quedat exactament igual. Potser les 121 eleccions de *ballotage* modificaran aquest equilibri.

Segons l'estadística oficial, les eleccions en les capitals de districte (no comprenent-hi París i el Sena) han donat els següents resultats:

Els radicals i radicals-socialistes han guanyat la majoria municipal en 4 poblacions i l'han perduda en 4. Els republicans de l'esquerra l'han guanyada en 6 i l'han perduda en 1; els progressistes i moderats l'han guanyada en 2 i l'han perduda en 6; els nacionalistes i reaccionaris l'han guanyada en 3 i l'han perduda en 3; i, finalment, els socialistes unificats l'han guanyada en 1 i l'han perduda en 3.

Com se veu, els canvis són molt petits. Els més afavorits resulten per ara els republicans de l'esquerra (els del partit de M. Deschanel) i els més perjudicats són els socialistes, que han perdut la majoria en els municipis de tres poblacions importants: Marsella, Saint-Quentin i Roanne.

A. R. i V.

Els diputats catalans a les Corts de Cádiz

LA FIGURA D'EN CAPMANY

Està a punt de publicar-se una interessantíssima obra de don Frederic Rahola, titulada *Los diputados por Cataluña en las Cortes de Cádiz*. Una amable deferencia de l'autor ens permet avançar-ne als nostres lectors un fragment suggestiu, en el qual se parla de l'interessant figura de l'il·lustre Capmany. Heus-aquí el fragment a que'ns referim:

Los diputados catalanes se mostraron inclinados á los asuntos de comercio y de hacienda, siendo sobrios en el decir, poco declamatorios, y alejados de la oratoria florida y vehemente que dió fama á los diputados tribunicios. Capmany fué, tal vez, entre ellos, quien se acercó más á la oratoria brillante, si bien su palabra ardorosa sufría el freno de la erudición y del amor al estilo. El propio Capmany, en su discurso combatiendo el restablecimiento de la Inquisición, insinúa que fué elegido por la provincia de Cataluña por respeto quizás á la fama bien ó mal merecida de que sabía pensar y hablar cuando era conveniente.

Al referirme á Capmany, debo desvanecer un arraigado concepto, que compartía también con la generalidad, y que he modificado por completo en mi mente, al analizar la varia actuación de los diputados por Cataluña en las Cortes de Cádiz. Hasta ahora había tenido á Capmany por el hombre representativo del Principado en las citadas Cortes, y vista la realidad, se me aparece como un hombre que no estaba íntimamente compenetrado con el común sentir de Cataluña en aquellos momentos, al punto que no le vemos casi nunca intervenir en los asuntos de palpitante interés para el Principado, chocando á veces con el criterio de los demás representantes por su provincia.

No queremos con esto regatear las excelsas cualidades de Capmany ni negar que sintiese un intenso cariño a su tierra; pero sí hemos de confesar que en su gestión puso más los ojos en la nación entera y en los principios abstractos que en su región natal y en los asuntos de interés provincial.

Aquel gran filólogo, humanista, satírico, historiador y periodista, llevaba en sus adentros la impresión de la guerra y de los conflictos y daños que pesaban sobre la nación, recibida fuera de Cataluña; no era como el grupo de que formaban parte Aner, Dou, Creus, Espiga y otros, que fueron testigos y actores de los sucesos de la guerra en el Principado, que percibieron de cerca las palpitaciones de su pueblo y que llegaban saturados de los anhelos y de las necesidades de Cataluña.

Este provincialismo fervoroso de Capmany, que respondía á su odio á los franceses y al entusiasmo que le inspiraba el pasado de su tierra, en el curso de las sesiones de las Cortes se debilita gradualmente.

Se dirige á Cataluña para levantar su indignación contra el proyecto de división en departamentos que idearon los franceses, descuartizándola para dominar mas fácilmente, como hicieron en su propio país, y no levanta para nada la voz contra el

proyecto de división de provincias que discutieron las Cortes, con el mismo impulso destructor de los organismos naturales é históricos.

Se destaca luego impugnando el provincialismo de sus compañeros los catalanes, y se nos ofrece combatiendo las facultades de las Juntas Provinciales en una proposición, que limita sus atribuciones para entenderse directamente con la Regencia. La larga ausencia, el toque de la realidad y el influjo de las tendencias uniformistas que se produjeron en el seno de las Cortes, atenuaron su espíritu local, que era más arcaico que viviente, ya que cuando más genuinamente catalán se muestra es para defender el tratamiento del Consejo Municipal de Barcelona, que Argüelles tacha de empeño ridículo, provocando el visible enojo de Capmany.

Nuestro escritor, que era hombre que llevaba ciertos gustos y opiniones al exceso, según uno de sus biógrafos, en su culto purista, debió sentir mortificación suma cuando le achacaban sin razón que, por su origen catalán, manejaba como extranjero el lenguaje castellano, poniendo en evidencia su dicción catalana, por lo cual extremaba su empeño en librarse de todo provincialismo, afán continuado que pudo mermar bastante su espiritual naturaleza.

Por esto resulta más español que catalán, tan enamorado de las costumbres ajenas á nuestra región, que aboga para que no se supriman las corridas de toros, apreciándolas sostén del espíritu nacional, prefiriendo ésta que llaman fiera española á la molicie y frivolidad del día que nos han hecho despreciables á los ojos mismos de los que nos las han inoculado. La nación que vive enamorada de otra la reputa ya como medio vencida.

Todo esto nada implica para que alabemos la valentía y la independencia de Capmany en las Cortes de Cádiz, que dejan adivinar un temperamento desinteresado, patriota y amigo de la justicia. Sobresale entre todos, cuando en la primera sesión ataja las miras bastardas de la Regencia, que quería ganar con favores el ánimo de los diputados, particularmente de los americanos, presentando una proposición para que ningún diputado pueda solicitar ni admitir para sí ni para otra persona, empleo, gracia, pensión, merced ni condecoración alguna; mueve á aplauso cuando se opone al abuso de la concesión de grados que no engendran más que un descontento general; y es bello su gesto, al susurrarse que el Rey se casa con una hermana de Napoleón, formulando audazmente una proposición para que el Rey de España no pueda contraer matrimonio con persona alguna sin conocimiento y aprobación de la nación española representada por las Cortes. Merece todas nuestras simpatías al defender la libertad de imprenta y al combatir la Inquisición, que motivó uno de sus más elocuentes y eruditos discursos.

Hay que reconocer que fué uno de los diputados más relevantes en las Cortes de Cádiz; pero no podemos presentarlo, como hasta hoy se suponía, como el hombre representativo de Cataluña.

LA SETMANA PASSADA

ELS JOCS FLORALS

La lira dels Jocs Florals ja no sòna!

Mans inhàbils l'han barroerament desguittarrada. Ha perdut el brill polit del metall preciós i apareix daurada amb colradura i amb les cordes, altr' hora sorones, rompudes i penjantes!

Treieu-ne de la festa del diumenge la nota polícroma i florida, aquell esplet escaient de clares vestes i encisers rostres femenins; abstreieu-ne el fort motiu de protesta i desagravi de Catalunya que'l nostre himne soturn i heròic representa com la crida d'un clarí bèlic que fería les pudibundes orelles dels nostres comtes-ducs d'Olivares regionalistes... i la poesia no's troba enlloc: ni incabida vergonyosament en les potentes tubes de l'orga del Palau que ja s'ensaja en les cortisanfes dels minuets i les pavanés que hi ballaràn els augusts hereus de Felip V...

La poesia!... Oh, el nostres decadents poetes l'han deixada galdosa a la Poesia catalana! Cap nota emocional, cap bruel popular, cap distinció, cap ressò de l'ànima de Catalunya! Una sobrevivència arcaica de la poesia vigatana, en el premi d'honor i cortesia; un portfoli geogràfic amb repic de *jota* i apedaçaments folklòrics, en l'englantina; una anodinitat grisa i sense cor, en la viola... I quan una ratxada de poesia va commoure la gentada amb *La Sardana* d'en Maragall, el patriota de l'*endintre* catalanista, en oposició a l'*enfòra* regionalista... aparegué tota la feblesa de l'artifici versificador dels mestraires en gai saber que agavellen i desprestigien els nostres Jocs, amb tota la unció d'uns veritables cooperadors de l'obra descatalanitzadora empresa per l'escola de la Lliga.

Acabada la festa, el jovent va cantar *Els Segadors* cara a cara dels qui troben *funerari e impotent* el nostre himne patriòtic. Que va tenir, per això, la rara virtut d'immutar-los, d'empalidir-los, com si fossin atrapats en entremaliadura greu.

Qu'ns ho havia de dir sis anys enrera, quan *La Veu de Catalunya* fortificava la seva redacció amb portes ferrices de càn Ballarín e instalava un arsenal en la seva redacció amb Smiths de reglament, àrnica i cotó fluix... que aquest armament serviria pot-ser pera deturar l'ira justíssima de l'estol catalanista!

I lo que veurem, si tenim la sort de viure!

Per ara, feliçment, *se vive*!

I. R.

MOVIMENT OBRER

ELS FERROVIARIS.—Fa temps que existeix entre'ls obrers carrilaires espanyols una fonda agitació, fruit de la desatenció de que constantment han estat objecte per part de les companyies al reclamar millores en son treball, pot-ser el més feixuc i mal retribuit del proletariat de nostre país.

Aquest malestar i agitació dels carrilaires, no havien casi bé trascendit a l'opinió, perquè era intern i poques vegades havia sortit de l'esfera de les relacions del personal empleiat. Molts pocs dels nostres homes públics se n'havien adonat tampoc d'aquesta transcendental qüestió que, d'arribar als extrems que semblen acostar-se, pot portar trabalsos extraordinariament greus pera la vida de l'Estat i de tots els elements socials que dintre d'ell se desenrotllen. Unicament, per una felix casualitat de la qual vaig tenir-ne jo també la fortuna de participar, ne va heure esment nostre bon amic el diputat per Barcelona don Pere Corominas, el qual, ara farà dos anys, va prevenir als poders de l'Estat en una interpelació que feu al ministre de la Governació, la crítica situació que anava a crear-se si les companyies carrilaires continuaven tapant-se els oïds davant de les demandes del personal.

Les paraules d'en Corominas, confirmades i valorades per un arpleg de datos extrets d'un *dossier* en la formació del qual vaig tenir l'honor de col·laborar, no van merèixer del ministre més que una cortesa contesta de pura fórmula, de consuetut: que estudiaria l'assumpte, que reconeixia que aquest, en efecte, era extraordinariament interessant, que cridaría l'atenció de les companyies, etc., etc., Res... paraules, paraules, paraules.

En el temps transcorregut res han fet els poders públics pera evitar el conflicte, que s'ha anat apropant d'una manera accelerada en els darrers mesos fins que l'anunci del seu esclat ha vingut d'una manera solemne i definitiva.

Els obrers carrilaires han aprofitat aquest temps pera organitzar-se i enfortir-se a fi de poder-se llançar a la lluita amb empena. Dugues són les principals organitzacions dels obrers carrilaires espanyols: la *Asociación General de empleados de ferrocarriles de España* i la *Unión Ferroviaria*. La primera té més aviat el caràcter de mutual, de germandat i hi estan adherits carrilaires de totes les categories, desde les més altes, aquelles quals individus per llur posició

ja no's creuen obrers i sí molt sovint més amos que'ls veritables amos, fins als més modestos factors, guarda-agulles i moços d'estació. Per la finalitat predominantment benèfica de dita associació, els homes públics del nostre Estat, tant lliberals com conservadors, s'han cregut sempre amb el dever o'l compromís de mirar-la benevolentment i per això cada any veiem assistir ministres i personatges a les festes que celebra a Madrid l'Associació.

L'Unió Ferroviària té netament el caràcter de societat obrera de resistència, estant adherida com a tal a les organitzacions sindicals federatives, tals com Solidaritat Obrera. No té l'Unió Ferroviària l'importància numèrica de l'Associació General, però té sobre aquesta un major valor espiritual i una major i més terrible acometivitat, lo qual faria, d'esclatar la lluita que s'anuncia, que ella portés la direcció de les forces obreres. L'Unió Ferroviària està dividida en seccions autònomes apropiades a les diverses xarxes carrilaires, lo qual dona a dita organització un simpàtic caràcter federatiu que es també, precisament, el secret de la seva força.

Doncs bé: cansats els obrers carrilaires d'esperar i de demanar inútilment, estan decidits a anar a un moviment general pera obtenir les reclamacions que formularàn d'una manera definitiva en una Assemblea que celebraran a Madrid a entrants del pròxim estiu i's basaran principalment sobre la fixació i educació de la jornada de treball i senyalament d'un salari mínim, essent probable que's refereixin també a la qüestió dels retirs i passaments, en la qual malgrat haver-se unificat l'administració de les dugues grans companyies espanyoles, la del N. i la de M. a S. i A., continua pels obrers la diferenciació antiga de les dugues empreses separades.

Ja'n parlarem més concretament un altre dia de les aspiracions dels carrilaires espanyols, que són d'una tant indiscutible justícia, que's necessita esser... governant espanyol pera no preocupar-se'n.

Volem fer remarcar no més avui, a l'acabar aquesta crònica setmanal i comentari breu i lleuger a la darrera Assemblea de la Secció Catalana de l'Unió Ferroviària, esdeveniment el més important registrat d'un quant temps en les cròniques obres que anem escrivim, que estem abocats a Espanya a un conflicte molt semblant als gravíssims que no fa pas molt temps han passat a França, Anglaterra i Italia. Una vaga general d'obers carrilaires menaça esclatar a Espanya. Anirem a discutir aquí, com se feu a França, el dret de dits obrers a declarar-se en vaga? No creiem que sigui possible. En l'ordre teòric se podrà discutir-los com ja ho ha fet algú, *La Epoca* per exemple, dit dret, però en nostre ordre legal no hi ha cap

discussió. El dret a la vaga pels obrers ferroviaris, està explícitament reconegut en la Llei de vagues i coaligacions de 1908, dictada precisament pel gabinet conservador. De tots modos podría esser — i les repetides conferències del nostre governador amb els alts inspectors de les companyies ens ho fan témer — que en l'ordre de les realitats governamentals, el dret dels obrers sofrís un greu atentat. Sortirà també d'aquí, que sempre imitem, un parodiador d'en Briand, del Briand de la *manière forte*, falsificat, no pas del Briand de la Separació, ni dels jurats obrers, ni dels passaments obrers, ni de la participació en els beneficis?... Tot es possible en aquest gran país.

R. NOGUER I COMET

QÜESTIONS DE DRET

LES PRÀCTIQUES JURÍDIQUES. — No fa gaire temps que'l fervorós aimador del Dret de Catalunya i distingit professor dels Estudis Universitaris Catalans, l'Antoni M.ª Borrell i Soler, proclamava, en una magistral conferència, l'interès que tots havíem de posar en recullir les pràctiques i costums jurídiques catalanes. Aneu al poble — venia a dir — als camps i a les montanyes, als poblets i a les masies i prenen nota de la seva organització, de les seves relacions d'home a home, del seu viure en comunitat familiar; allí hi trobareu la font viva del Dret, la regulació abundosa de tots els actes, el lligam social espontani del qual ne brollen els codis i les especulacions científiques més enlairades.

Quan en Borrell cercava noms dels qui havien dut una feina semblant a Catalunya, no més hi trobava els d'en V. Santamaría, Rahola, Porcioles, Estasén, Ferrer, Saguer i pocs més. Tal vegada en Joaquim Costa, l'hàbil i pacient escorcollador aragonès, el podríem comptar entre'ls nostres.

Ara ja cal colocar en un lloc d'honor, entre'ls qui's dediquen an aquests fruitosos estudis, al notari de Guissona, doctor Josep Faus i Condomines. Les seves conferències sobre capítols matrimonials a la comarca de Guissona, que donà l'any 1907 són un preludi brillant i meritíssim de les seves dots d'intel·ligència i d'escorcollador. Aquestes conferències ja publicades, desde fa alguns anys, constitueixen la base més ferma pera l'estudi de l'actual constitució familiar catalana; elles hauríen de ser llegides i rellegides pels advocats catalans com una confortació de bellesa, de la bellesa del Dret ingenu, corprenedor, sobri, que deixa un regust de fortitut moral i de base segura pera endinsar-se en la magestuosa ciència jurídica.

El senyor Faus ha anat continuant els seus hàbitssims estudis de recerca i metodització. La conferència que darrerament donà a l'Acadèmia de Jurisprudència n'es una mostra eloqüent. L'estudi que feu dels *empenyaments* o vendes a carta de gràcia de la Catalunya segriana, es pot-ser lo més complet que s'ha escrit a Catalunya. Es que el senyor Faus no's limita a recullir costums i pràctiques, sinó que d'elles ne dedueix principis i ensenyances, n'extreu fets positius i notes psicològiques de temperament, caràcter, idealitat, i tot això ho exposa amb llenguatge sobri, senzill, captivador. ¡Magistral descripció la que ell fa en el llibre *Els capítols matrimonials*, d'un casament a Guissona, magistral per lo expressiva i per la psicologia que hi palpa.

La labor d'en Faus es inapreciable. Homes com el notari de Guissona constitueixen el Dret Català en fortlesa inexpugnable. Que trobi imitadors es lo que cal desitjar i esperar pera anar més fermament a la creació de la cultura jurídica catalana i sobre tot pera la recta i entenimentada aplicació del Dret.

F. CULÍ I VERDAGUER

ELS DEPORTS

FOOT-BALL. — Es necessari parlar quasi setmanalment d'aquest deport, perquè aixís com els altres verifiquen proves no més de tant en tant, aquest, degut a la facilitat amb que pot organitzar-les, en celebra cada festa i fins molts dies de treball. Això fa que durant l'hivern sigui l'únic deport que preocupa al gran públic, aquest públic que moltes vegades assisteix als partits amb el mateix estat d'ànim que si anés als toros, cosa reprovable de la qual ja'n parlarem amb més detenció un altre dia.

Darrerament s'han celebrat dos partits que han cridat l'atenció pels seus resultats. Me refereixo als jugats en el camp del *F. C. Barcelona* per l'*Universitari* i l'*Espanya* contra'l primer *team* del susdit Club, guanyant els dos primers per 5 *goals* a 0 i 3 a 1 respectivament.

No crec que sigui una explicació lògica el fet de que en amdós partits manquessin al *Barcelona* dos o tres *equipers* del primer *team*, ja que podíia utilitzar els jugadors del segon, que alguns de bons ne deu tenir quan no fa gaires mesos, en l'època en que tenia aquell formidable primer *onze* dels Patullo, Comamala, Wallace, etc., varen jugar primer i segon *team* un partit interessantíssim i poc se n'hi va faltar que no guanyés aquest darrer. La costum de reforçar els primers equips amb jugadors extranger o bé d'altres Clubs, me sembla de mals resul-

tats, perquè abans no s'han avingut al joc de combinació amb els altres companys passen una pila de dies i se perden una pila de partits, lo qual produeix un efecte deplorable.

Ademés, si se seguís la costum d'omplir els vuides dels primers *teams* amb jugadors dels segons, i aixís successivament, s'establiria una especie d'escalafó de mèrits, una especie d'escola pera'ls *amateurs* amb ganes de perfeccionar-se i seria un estímul que pot-ser ens faria descobrir a n'alguns jugadors de veritable mèrit.

Ja sé que'l *C. D. Espanyol* també ha fet venir jugadors anglesos pera nodrir les seves primeres files; però això, lluny de considerar-ho un mèrit, deuría tenir-se com un acte d'impotencia, sigui quin sigui el Club que ho faci. No serà possible presenciar partits interessants i nobles, fins que'ls nostres primers Clubs s'acostumin a tenir jugadors fixos, que tinguin una preparació perfecta, per medi d'entrenaments continus i metoditzats.

El mateix *Universitari* jugà també un partit amb l'*Espanyol*, sortint derrotat per 5 *goals* a 2. Bé es veritat que dos o tres jugadors que formaven en el seu equip en el partit contra el *Barcelona*, en aquest no hi eren. No obstant hi ha que confessar que l'*Espanyol* sapigué al menys no deixar-se vèncer com el *Barcelona* per un *team* de menys categoria.

El *Barcelona*, campió d'Espanya, acaba d'obtenir un brillant èxit en el partit jugat a Toulouse el diumenge passat amb el *Stade Bordelais* pera disputar-se la Copa dels Pirineus (*Challenge*). Guanyà an el equip de Burdeus per 5 a 3 *goals*. Continua, doncs, detentant la Copa per tercera vegada. Es un honor pels jugadors que ostenten el nom de la nostra ciutat estimada.

Al *C. D. Espanyol* li ha sigut concedit pel rei d'Espanya el títol de *Reial*. Lamentem que en els Clubs de *foot-ball* també comenci a tenir-se aquesta mania de fer d'una societat deportiva un Centre monàrquic. Fins ara això semblava solament patrimoni dels Clubs nàutics en els quals també hi resulta *sobiranament* ridícol, en el meu concepte.

Escrites les precedentes ratlles m'entero del resultat del partit jugat diumenge entre'ls primers *teams* de l'*Espanyol* i l'*Espanya*, partit que terminà d'una manera desastrosa i molt poc noble, com ja se suposava, motiu pel qual no vareig pèndre-m la molestia d'assistir-hi.

La culpa de lo que passà la té indubtablement l'*Espanyol*. Aquest Club ha estat sempre un decidit partidari de totes les males arts, de càrregues, travetes i altres excessos que estàn renyits amb la cultura. Quan s'ha trobat amb un *team* que podíia

vencè-l per les nobles regles de l'esport no ha dubtat mai en apelar an aquests reprovables procediments.

I això es lo que passà diumenge. El *team* de l'*Espanya* ha donat proves d'esser l'únic que indubtablement pot lluitar amb probabilitats d'èxit contra els formidables *teams* del *Barcelona* i l'*Espanyol*, com ho demostrà venent al primer no fa gaire.

Natural es, doncs, que contra ell iniciés l'*Espanyol* un joc veritablement ignoble que fou secundat per l'*Espanya*, acabant el partit amb una serie de bofetades i cops de puny que segurament no enaltiràn gaire el bon nom del més popular dels deportes.

NÀUTICA. — La setmana passada, basant-me en datos que m'havien donat, vaig dir que en les regates del 2 de Juny, de canoes, pera disputar-se la Copa Morató (campionat de Barcelona) se n'hi presentarien dotze. Degudament informat avui puc dir que tot lo més que se n'hi presentaran seràn vuit, quals noms aquí van: *Voladora* (campiona de l'any passat) *Sirena*, *Ràpida* i *Ligera*, de l'Agrupació Nàutica de Barcelona, *Lola* i *Chispa* del Reial Club de Barcelona, *Barcelona* de l'Agrupació Nàutica Catalana, i *Hispania* de l'Agrupació Nàutica Sportiva.

Quedem, doncs, en que seràn 88 els *equipers* que pendran part en aquesta regata. Entre ells hi han els que guanyaren el campionat l'any passat repartits en les diverses embarcacions anomenades, alguns elements del Club de Natació i naturalment, els remadors més escullits i voluntariosos del R. C. de B. Tots s'estàn ja entrenant aquests dies i es tal la composició de les diferents tripulacions, que's fa impossible poguer dir quina guanyarà.

En la regata de ioles de mar a quatre rems i timoner, també's posaràn en fila sis equips, en lloc de set que suposàvem. Seràn els de Lió, Niça, Valencia, Cartagena, Alacant i Barcelona, que amb la *Barcino II* pensa deixar en bon lloc el nostre pabelló. Total d'*equipers* d'aquesta regata: 30.

Seràn, sens dubte, les festes nàutiques d'aquest any, en lo que al *rowing* se refereix, una cosa mai vista a la nostra Barcelona, la Barcelona ben mediterrània que tots desitgem.

J. BERTRAN I BALLEST

Periódics & Revistes

EL CAS DE MOSSÈN ALCOVER

(*L'Esquella de la Torratxa*)

En Gabriel Alomar hi publica un article titulat *La qüestió Mossèn Alcover*. El nostre brillant col·laborador fa un retrat complet del pobre clergue mallorquí com a filòleg. I diu:

«Mossèn Alcover es, doncs, el pagès mallorquí d'aqueix saïnet, qui acudeix, avui, a promoure el riure sà de les nostres ciutadanes catalanes, com una curiosa flor de cart, surgida en plena garriga. ¡I Barcelona, amb una inconsciència un poc difícil d'explicar, li encarrega una tasca depurativa i rectora, i aixís Mossèn Alcover, qui deuria *esser estudiat* com un cas de l'idioma en el capítol de les morbositats lèxiques, *estudia* l'idioma i li dicta lleis per encàrrec d'una Acadèmia de savis!

¿Recordeu aquelles diades en que Mossèn Alcover acompanyà per Barcelona un glosador mallorquí, vell pagès embrutit pels sermons de parroquia, qui recitava com un *medium* ineptes troves, a la fairsó que un papagall recordaria les estridències d'un predicador cridaner? Jo'm demanava, aquells dies, quin dels dos acompanyava a l'altre: si era Mossèn Alcover qui exhibia com un Barnum el vell glosaire, o si era el vell glosaire qui mostrava Mossèn Alcover com una curiositat anacrònica, notabilitat de fira, exemplar mixte de rector de Valfogona i masover, pastor sense ègloga possible, empeltat de possible *cabecilla* carlí. I quan vaig veure, després, Mossèn Alcover convertit en *viatjant de la causa*, jueu errant d'un catalanisme migradet, clerical, de toc de queda i novena d'ànimes: quan el vaig veure cercant mots, com qui cerca bolets, entre costellada i viatge en mula, Pere l'Ermítà del Diccionari que afortunadament no veurem mai, aleshores vaig tremolar per l'anomenada d'aqueixa propia escola mallorquina que d'altres havien fantasiada com a refugi atenàic de puresa i de bell parlar...»

AVIS

Avisem als nostres suscriptors i lectors que poden presentar els folletins i la coberta de La pena de mort, d'en Gabriel Alomar, a les nostres oficines, Rambla de les Flors, 14, principal, ont, abonant la quantitat de 10 cèntims, els serà entregada l'obreta enquadrada elegantment.